

המורה זלדה/ עמוס עוז

....הרבה ממה ששמעתי מפי זלדה בקיץ ההוא היה למעלה מהבנתי. אבל מיום ליום היא הגביה עוד מעט ועוד מעט את רף הבנתי. אני זוכר, למשל, שהיא סיפרה לי על ביאליק. על ילדותו, על אכזבותיו וגם על חייו הרעים סיפרה... לפעמים הייתה מפסיקה את השיעור, שולחת את כולנו לשחק בחצר אך משאירה עמה בכיתה שניים נבחרים שנמצאו ראויים להמשיך. הגולים שבחצר לא התענגו על השיעור החופשי אלא דווקא קינאו בנבחרים...

אם אמרת בכיתה שרצונך לספר משהו לכולם, ואפילו באמצע עניין אחר, מיד הייתה מורה-זלדה מגביה אותך ומושיבה על שולחנה שלה, שולחן המורה, בעוד היא מתיישבת במקומך על הספסל הקטן. בכך הייתה מקדמת אותך בקפיצה מופלאה אחת לתפקיד המורה, על תנאי שתספר דברי טעם או תטען טענה מעניינת...

כל עוד עלה בידך לעניין אותה, או את הכיתה, הותר לך להישאר ישוב באוכף. לעומת זאת אם דברת שטויות או סתם ניסית למשוך תשומת לב אף שבעצם לא היה לך מה לספר, הייתה מורה-זלדה חורצת בקולה הצונן והשקט ביותר, קול שאין מלפניו לא שחוק ולא קלות ראש: "אבל זה דבר קצת טיפשי" או "די כבר להשתטות" או גם: "מספיק: הלא עכשיו אתה גורע מכבודך בעינינו"...

עד מהרה למדנו כולנו להיזהר: מילה בסלע, יפה שתיקה, אין שום טעם במילים נבוכות, לעולם אל תנסה לגנוב את ההצגה אם אין בידך להציע דבר של טעם, נכון זה נעים ואף מסחרר להיות מורם מעם ולשבת על שולחן המורה, אך הנפילה עלולה להיות מהירה וכואבת. התיפלות וההתחכמות ממיטות בוש. לפני כל דיבור בציבור מוטב לך שתתכונן. תמיד שקול היטב בדעתך אם לא עדיפה שתיקה: השותק לא יתבזה.

....בכל העולם כולו לא הייתה איפוא אוזן פנויה לשמוע אותי, אלא לעתים רחוקות בלבד. וגם כשהואילו בחסדם לפנות ולהקשיב לי, היו מתעייפים ממני אחרי שלושה-ארבעה רגעים אף כי מתוך נימוס הוסיפו להעמיד פני שומעים ולעתים גם זייפו הנאה. רק מורה-זלדה הייתה מקשיבה לי.

ולא כדודה טובת-לב המשאילה בלאות, מרוב רחמים, את אוזנה המנוסה לשימושו הטרופ של נער קדחתי המתגעש לה ועולה על גדותיו בן-רגע. לא. היא הקשיבה לי באיטיות ובכובד-ראש, כמו לומדת ממני דברים שנעמו לה או שעוררו בה סקרנות. זאת ועוד: מורה-זלדה נהגה בי בכבוד בכך שכאשר רצתה שאדבר היתה משלהבת אותי בעדינות, תורמת זרדים למדורה, אבל כאשר היה די לה היא לא היססה להגיד: די לי עכשיו, כעת תפסיק לדבר".

...אחרים היו מפסיקים להקשיב כעבור שלוש דקות אבל מניחים לי לדבר ולדבר כל כמה שרציתי, ואפילו שעה שלמה, ובינתיים היו חושבים להם על ענייניהם בעודם מעמידים פני קשב. ממנה למדתי גם שיש לפעמים מילה שזקוקה לכך שסביב-סביב לה ישרור שקט גמור: שיהיה לה די מרחב. כמו תמונות שתולים על הקיר, ויש ביניהן תמונות שלא סובלות שום שכנים.

לא מעט למדתי ממנה, בכיתה וגם בחצר. כנראה שלא אכפת היה לה לשותף אותי בקצת מן הסודות.

אבל רק בקצתם..... "

מתוך: סיפור על אהבה וחושך, עמוס עוז,

"בונה ארמונות בכפית" / איריס ערד

"היה לי לעזר מין מלאך עלי אדמות, תמיר, בחור צעיר בן עשרים וארבע, בעל אנרגיה צעירה ונפש בוגרת משלי... עובד כוח עזר בלוינשטיין, יחד עם אותם בחורים חסונים שעזרו לאחיות לשאת אותנו ולבצע עוד אלפי משימות לא קלות... תמיר היה טופח על חזהו וצועק: "אני תמיר! תזכרי, אני תמיר!". כשהיה מעיר אותי כך מחלומותיי, חשבתי בלבי, איזה בחור חצוף... אך מובן שמהר מאוד הפכנו לידידים".

"הידידות עם תמיר התהדקה מיום ליום, לרוב שוחחנו על אהבתנו המשותפת לספרות. אינני בטוחה כלל שהיה מודע לחשיבותן של השיחות החפוזות הללו איתי, בין ביקור אצל מטופל זה או אחר, אותן השיחות הזכירו לי ממד שלם בחיי".

"בערב, במחלקה, תמיר שאל אותי, "איך היה בבית?" סיפרתי לו בעיקר על אושר (בנה של המחברת, ה.ע.)."

"לאחר ניסיונות רבים הצליח תמיר להתקין לי פעמון קריאה... וקשר אותנו ליד זרועי. "זה בטוח יצליח", אמר לי בגאווה. הוא דיבר כאילו היה אמי, הרגיע אותי, "אל תדאגי. ברגע שתצלצלי בפעמון, מישוהו יגיע מיד", ואכן כך היה... תמיר, שלא עבד באותו הלילה, שמח לשמוע שתוכניתו הצליחה, אך יותר מכולם שמחתי אני".

"כשתמיר ראה אותי הולכת לראשונה אמר בשקט, "לא שמתי לב שאת גבוהה", הפעם אני הייתי זו שהסמיקה. ידעתי שיבוא היום שבו תמיר ישוב למסעותיו, תמיכתו תחסר לי. אבל כבר הייתה נטועה בי אמונתו שאשתקס, הוא ראה אותי שלמה כשהייתי מוטלת לפניו משותקת ואילמת. הוא התייחס אלי באותו כובד ראש, אז והיום"

ספר המגולל את סיפורה האמיתי של איריס ערד, שאיבדה את הכרתה שבועיים לאחר לידת בנה היחיד, בעקבות אירוע מוחי. איריס חוותה תהליך שיקום ארוך וקשה. היא מספרת בגוף ראשון את סיפורה המבטא את מסתרי כוחו של הרצון האנושי על רבדיו הרבים, תוך הדגשת חשיבותם של הקשרים האנושיים בתהליך שיקומה.

אלגנטיות של קיפוד

דיברנו על הספרות הרוסית, שאני בכלל לא מכירה אותה... טוב, אלה דיבורים של מבוגרים, אבל מה שיפה אצל קאקורו זה שהוא עושה הכול בנימוס. נעים מאוד להקשיב לו כשהוא מדבר, גם אם מה שהוא מספר לא ממש מעניין באותו רגע, כי הוא באמת מדבר איתך, הוא פונה אלייך. זאת הפעם הראשונה שאני פוגשת מישהו שמתעניין בי כשהוא מדבר אלי: הוא לא מחכה להסכמה או לאי-הסכמה, הוא מסתכל עלי כאילו הוא אומר, "מי את? את רוצה לדבר איתי? אני נהנה כל כך לשהות במחיצתך!" זה מה שרציתי להגיד כשדיברתי על נימוס, הגישה הזו שבה כל אחד מעורר בך שיחו תחושה שהוא באמת כאן.

מתוך: "אלגנטיות של קיפוד", מוריאל ברברי.